
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opplagelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: XIII. søndag efter Pinse. — Ved Pave Pius X.'s dødsdag. — Arbeide og kapital ut fra kristelige grunnsetninger. — Hoc fac et vives. — Biskopene i middelalderens Oslo. — Varia. — Fra Feriekolonien.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

XIII. SØNDAG EFTER PINSE

. . . Og det skjedde på vandringen til Jerusalem, at Jesus drog midt imellem Samaria og Galilea, og da Han gikk inn i en by, møtte der Ham ti spedalske menn som stod langt borte, og de opløftet sin røst og sa: «Jesus, Mester, forbarm Dig over oss.» Og da Han så dem sa Han til dem: «Gå bort og fremstill eder for prestene.» Og det skjedde: mens de var på veien blev de rensset. Men én av dem vendte tilbake da han så at han var helbredet, og han priste Gud med høi røst, og falt ned på sitt ansikt foran Hans føtter og takket Ham, og han var en samaritaner. Da svarte Jesus og sa: «Blev ikke de ti rensset? Hvor er da de ni? Fantes der ingen som vendte tilbake for å gi Gud ære, uten denne fremmede?»

Og Han sa til ham: «Stå op og gå bort, din tro har frelst dig.» (Luk. 17, 11—19).

Idet den fremmede, samaritaneren, viste Jesus den takknemlighet som tilkom Ham på grunn av det store under og den utviste velgjerning, gikk hans egne brødre bort uten å gi Gud den Ham forskyldte ære. De undlot det gode som de fremforalt socialt sett var forpliktet til: de undlot å være takknemlige overfor sin velgjører. Kristi svar til samaritaneren minner oss igjen om en sannhet vi altfor lett kommer til å glemme i det praktiske liv, nemlig at vi ikke bare er skapt til å undlate det onde, til noget negativt, men også til å gjøre det gode, til noget positivt. Den store dikter Dante har i de øvre lag av helvede sagt utallige skarer av forkastede som i sitt jordiske liv ikke har gjort noget ondt, men heller ikke noget godt.

«Slik ussel lodd må bære
de hedengangnes ynkelige sjele,
der levet uten skam og uten ære.»

(Helvede. Sang III).

Dante har ved disse ord bare gitt uttrykk for en av våre kristelige sannheter. Vi viser oss ikke bare utakknemlige overfor Gud ved den dårlige bruk vi gjør av Hans velgjerninger mot oss, men også ved ikke å bruke Guds gaver, ved ikke å bruke de talenter Han har gitt oss, ved *undlatelsessynden*. Vi begår slike synder uten å føle videre anger over dem. Vi begår dem især overfor våre medmennesker. Nestekjærlighetens store plikt omtåkes som oftest for vår samvittighet. Nedsunket i vår egoisme tenker vi ikke på at vi egentlig også har å leve for de andre. Det forekommer oss ganske naturlig at vi uavlatelig er optatt med oss selv. De andre inntar bare en plass i vårt hjerte for så vidt de kan gavne oss. Egoismen forstår så godt å skjule sig bak alle mulige former av en quasi-nestekjærlighet. Siden vi kjenner Guds bud: «elsk din neste som dig selv», er det også vår plikt å omsette denne vakre teori i praksis. Ikke bare: ikke sladre, ikke såre, ikke være urettferdige mot vår neste. Også: behandle andre, gjøre mot andre på samme måte som vi handler, som vi gjør mot oss selv. Være takknemlige for de tjenester andre, *også de minste i samfundet*, beviser oss. Være takknemlige i den grad som hver tjeneste eller velgjerning fortjener det. Være takknemlige uten den ringeste personsforskjell, overfor en tjenestepike like-

så godt som overfor en millionær. Ikke ved å betrakte oss som en slags Gud for oss selv, som alle andre skal tjene, men ene og alene ved å betrakte oss som lemmer på et legeme, hvor enhver nyder godt av alle og alle av enhver, vil vi effektivt være med på å fjerne de mange sociale motsetninger som ødelegger menneskehetens rettmessige lykke og fred. Som kristne, som lemmer av ett legeme, har vi på en viss måte ikke bare å avlegge regnskap for oss selv, men for hele dette legemes velvære, ja for hele verden, ti hele verden må gjære under dette legemes krefter. Så er vi f. eks. delvis ansvarlige for den store nød, den himmelropende fattigdom som hersker blandt våre medmennesker. Er vi virkelig så fattige at vi ikke kan hjelpe i et eller annet, at vi ikke kan lindre en eneste smerte? Nei, men i vår selvgode borgerlighet tenker vi på vår egen velstand og lukker øinene for de andres nød. Vi glemmer den sannhet at vi alle er lemmer på ett og samme legeme, en sannhet vi så gjerne hører tale om, og som allikevel ikke gavner oss uten at vi setter den ut i livet, uten at vi viser vi har forstått denne sannhet.

Undlatelsessynder! Hvor mange fårer vilde ikke vært spart, hvor mange fortvilelshandlinger ikke vært fullført, hvor meget hat blitt dempet, hvis vi hadde gitt slik som vi som kristne var forpliktet til å gi, hvis vi hadde talt de ord som vi som kristne skulde ha talt. Tenker vi nok på dette? Foran den allmektiges domstol er det nok for å bli evig forkastet ikke å ha gjort de gode gjerninger som man var forpliktet til å gjøre. «Jeg var hungrig og I gav mig ikke å ete, jeg var tørstig og I gav mig ikke å drikke, jeg var fremmed og I tok ikke imot mig, jeg var nøken og I klædde mig ikke, jeg var syk og i fengsel og I så ikke til mig . . . gå bort fra mig . . .» Og våre feige undskyldninger: «Herre, når så vi Dig hungrig eller tørstig, eller fremmed eller nøken eller syk eller i fengsel og har ikke tjent Dig?» vil få det fortjente svar: «Hvad I ikke har gjort mot en av disse *minste* har I heller ikke gjort mot mig.»

Ved Pave Pius X.'s dødsdag.

Idag den 20. august er det 17 år gått hen siden denne store paves død. I Pius X er Evangeliets ord: «Enhver som fornedrer sig selv skal ophøies» gått i fullkommen oppfyllelse.

Pius X's familienavn var Josef Sarto. Han var født i Riese i 1835 som fattig bondesønn. Han gjorde sine prestestudier i Padua, hvor man i presteseminiariets ar-

kiv kan få lese følgende meget betegnende og næsten profetiske kompendium om hans studenterliv, om den unge Sartos karakter og anlegg. «*Upåklagelig disiplin, usedvanlig intelligens, utmerket ihukommelse, gir de beste forventninger.*»

Den 18. september 1858 vies han til prest i Castel-francos vakre domkirke. Etter i en årrekke å ha beklædt beskjednere stillinger i Kirkens tjeneste utnevnes han i 1884 til biskop av Mantua.

Josef Sarto er aldeles lamslått av forbauselse og iler til Rom for å få utnevnelsen forhindret, men Leo XIII. gir ikke etter. Han hadde for den fremtidige Pius X. alltid en forkjærlighet.

Ni år senere blir han av Leo XIII. utnevnt til Patriark av Venedig og omtrent samtidig ophøiet til Kardinalverdigheten. Et lite trekk som er typisk for hele hans liv som prest, biskop, kardinal og pave fortjener å fremheves her: da hans private personlige kasse ikke tillot de store utgifter som kardinalinsigniene krevet, lot han sin biskoppelige drakt farve rød.

Nogen år senere lød det til ham et nytt: «ascende

superius», «stig høiere op». Hvor nu? På pavestolen. Den 4. august 1903 blev den fattige bondegutt, kapellanen fra Tombola, sognepresten av Salzano, biskopen fra Mantua, kardinalen fra Venedig, valgt til pave. Joef Sarto blev Pius X. Hans kroning fant sted den 9. august like efter. Han var den 264. i paverekken. Ved sin tronbestigelse tok Pave Pius X. til motto Pauli ord: «omnia restaurare in Christo», å fornye alt i Kristus. (Ef. 1, 10). At dette valgsprog ikke var tomme ord har han vist gjennom de 11 år han satt på Pavestolen. Han reiste sig til kamp både mot ma-

terialismen og rasjonalismen som i den tid hjemsøkte menneskeheten. Hans rundskrivelse om modernismen er et mesterverk av den klare fornuft han var i besiddelse av.

Det er ikke nødvendig i disse spalter å omtale hans personlige liv. Alle kjenner dets enkelhet og hellighet. Og — vi håper — en guddommelig stemme vil ennu en gang rope til den fattige bondesønn fra Riese: «ascende superius», «stig høiere op». Hvor nu? På altrene, for å bli æret blandt katolisismens store åndshelter, som helgenene er.

Arbeide og kapital ut fra kristelige grunnsetninger.

Av Mgr. Ignaz Seipel, Østerrikes Ex-Kansler.

I forrige artikkel henledet Mgr. Seipel oppmerksomheten på den tro, at en revolusjonær forandring truer forholdet mellom kapital og arbeide, og erklærer at mange profeterer, at dersom katolikken ikke inntar den rette stilling til denne forandring, «vil der bli et uhyrt frafall nu i vår tid — —.»

I følgende artikkel utpeker han de farer som må undgås. «Ennskjønt vi er blitt kjent med en grusom og ukristelig kapitalisme,» sier han, «må vi ikke innbilde oss at socialismen forneker og bekjemper kapitalismen — —.»

Hvad kan der da gjøres? Klar tanke og villighet forlanges der for å finne den rette vei mellom de to yderligheter.

La mig utvikle endel prinsipper angående fastsettelse av rettferdig forhold mellom arbeide og kapital, således at vi kan få klarhet over disse punkter.

Overvurdering av arbeide.

En yderst farlig villfarelse er den lære som er bygget på den moderne overvurdering av arbeide. Det er ikke sant at arbeidet «per se» skaper goder og verdier. Det mennesket trenger for sitt liv var fra begynnelsen i sig selv en guddommelig gave.

Denne guddommelige gave, som er en del av naturens skatter, var i sig selv så stor så den krevet bare lite tillegg av menneskelig arbeide for å sikre hvad menneskene trengte. Endog da arbeidet, med dets tilsvarende gjenvordigheter, var blitt underlagt forbandelsen, og da arbeidet dernæst var blitt middel til velsignelse i den hensikt å overvinne forbandelsen, forblev dog Guds gave uendelig stor. Men menneskenes energi og glede var begge avtatt.

Dernæst, i løpet av århundrene vedblev menneskene å tilta samtidig som menneskeheten blev gammel, og

arbeidet således blev mer betydningsfullt og mer verdifullt. Goder, som tjente enten til livets underhold eller forskjønnelse, var ikke lenger tilgjengelige i den umiddelbare nærhet, heller ikke kunde disse varer erholdes på jordens overflate. Deres erholdelse og frembringelse krevet arbeide og det hårdt arbeide. Kunstig og øket anstrengelse blev nødvendig for frembringelse av varer som skulde forbrukes, forat disse alltid kunde være tilgjengelige i tilstrekkelig mengde. Evnen til å arbeide på dette vis blev en motgift mot fattigdommen både for individet og menneskeslekten.

Men arbeidsmakten tiltok aldri i den grad, at det gav mennesket evne til å frembringe noe av intet. Derfor blev da heller aldri mennesket uavhengig av råstoffene som har eksistert forut for arbeidet. Disse stoffer vedblir å være forutbetingelser og midler for selve arbeidet.

Sant er det, det menneskelige hovmot vokste samtidig. Menneskene ønsket å bli Gud lik. Selv om de ikke er det, opfører de sig, som var de ved å gjøre sig selv til verdens midtpunkt, og ved å undervurdere alt de er omgitt av, som var alle disse ting lite nødvendige, sammenlignet med deres eget arbeide.

Arbeidet undervurdert.

Menneskene har oppnådd å innbilde sig å tro samtidig to motsigende villfarelser. Således er overvurdering av arbeidet blitt forbundet med undervurdering av det.

Man kunde med letthet tro, at enhver som skatter arbeidet vilde overlate eiendomsretten til arbeidsproduktet til arbeideren, inntil denne selv oppgir sin

eiendomsrett. Dog, advokatene for arbeidets overvurdering kan ikke gå med på noen vedvarende eiendomsrett. Dersom de gjorde det, vilde snart arbeidets overdrevne betydning kullkastes, ti der vilde da eksistere andre ting utenom arbeidet, nemlig et varelager, som dog kan eksistere og forbrukes uten nytt arbeide.

I virkeligheten, de som ikke overvurderer arbeidet, respekterer og beskytter dette i stor utstrekning.

Sant nok, denne filosofi tillegger ikke arbeidet æren av å frembringe varer, mens der på den annen side erkjennes arbeideren retten til en del i forhold til hans arbeide. Ingen av denne filosofis advokater bekymrer sig om den kjensgjerning, at der ikke finnes nogen felles eiendomsrett av nogen ting eller til nogen tid.

Eiendomsrett til formuer.

Varer bestemt til økonomisk bruk fremstilles for hver generasjon på forskjellig vis. I en viss forhistorisk periode var alle ting herreløse. Hvemsomhelst kunde besidde og vinne besiddelser. Etterhvert forandret disse tilstander sig. Men det antall av besiddelser som er blitt adskilt fra det herreløse, var lite sammenlignet med det som blev tilbake.

I tidens løp er forholdet endevendt. Nutildags finnes der knapt noe som kan kalles herreløst, endog ikke ved de isomkransede poler. Alt er blitt gjenstand for deling mellom stater og nasjoner, og innen disse har en annen deling funnet sted mellom kommuner og selskaper av de forskjelligste typer, — og atter igjen mellom individer.

Selv om det vilde bli mulig å gjenoprette den tidligere tilstand, vilde det vise sig at menneskene nu ikke vilde være istand til å leve og arbeide under slike tilstander. Menneskeslekten har også forandret sig. Civilisasjonens foredling i hvilken alle, til tross for motstand, i stadig større og større antall tar del, har utviklet sig samtidig med fordelingen av gods. Derfor må menneskene nødvendigvis bli mer primitive og mindre begjærlige efter civilisasjonen, dersom de atter skal leve under forbigangne tiders tilstander. På den annen side er en egenmektig forutsigelse angående fremtidens utviklings-perioder en umulighet.

Ingen rettferdighetens og barmhjertighetens garanti.

En ting er forblitt uforandret gjennom alle de omveltninger som har funnet sted i tidens løp. Menneskene kunde handle rett eller urett under de forskjellige økonomiske systemer, — de kunde behandle hinannen på vennlig eller uvennlig vis, — de kunde øke eller for-

minske sin egen eller sine medmenneskers elendighet. I dette vil der aldri bli noensomhelst forandring i fremtiden. Der finnes ingen økonomisk ordning «per se», som i en maskins form vil kunne garantere rettferdighet og barmhjertighet. Det er menneskesjelen som også i det sociale liv er det vitale element, og det er den uvidende og vildledede sjel som er ansvarlig for den meneskelige elendighet.

Sikkert er det, at urettferdighet og ondskap tiltar jo mere mennesket gjør sig selv til alle tings midtpunkt og mål, jo mere menneskene priser sine egne bedrifter og læresetninger, jo mere de setter de økonomiske lover over moralens lov, jo mere de legger skylden for sin tids fiasko, det være sig samfundets eller de økonomiske tilstandes, på sin tids økonomiske og samfundsmessige ordning og jo ivrigere de forsikrer hinannen at en annen social og økonomisk ordning vilde sikre paradiset her på jord.

Den grusomme moderne avgud.

Den som prediker hat mot den nuværende generasjon er ikke å anse som menneskeslektens venn, men som dens fiende. Hans stilling er grunnet på gølge læresetninger og peker hen til fremtidens tomme avgud. Han burde heller sikre lykken for så mange mennesker som mulig under den nuværende sociale og økonomiske ordning.

Det er uvesentlig enten friheten kveles under det individualistiske herredømme eller den kollektive kapitalisme, eller om tyranniet utøves ved individer eller ved den store masse. Noen kvelning må i det hele ikke eksistere.

En doktrine er umenneskelig såsnart den forsvarer en samfundsomveltning eller en forandring i forholdet mellom arbeide og kapital, og hvis dens hensikt er ikke å gjøre menneskene lykkeligere, men alene å rettferdiggjøre selve teoriens beståen. Her må det understrekes at uttrykket «menneske» vil si individer og ikke den avgud av en viss klasse mennesker og som aldeles ikke eksisterer.

Den grusomste og mest moderne avgud er det såkalte «samfunds-vesen», som i virkeligheten ikke er noe annet enn et dødt bokstav-dogme. Kristne kan ikke anta den slags lære uten å krenke sin tro, ti kristendommen lærer oss å se Guds finger i alt som hender. Kristendommen lærer oss å elske menneskene, og interessere oss for deres livsvilkår og deres gjensidige forhold. Dette vil si nutidens folk og ikke en abstrakt idé om menneskeheten. Ennskjønt farisæerne blev forarget, møtte Jesus Krist synderne og spiste med dem.

Det kristne økonomi-system.

Finnes der da et kristent økonomi-system?

Svaret er både bekreftende og benektende.

Der finnes visse elementer, som alene kan bestå, — bygget på den menneskelige natur i sine forhold med andre skapninger, — og oprinnelig på begges forhold til Gud. Disse elementer er gjennom historiens utvikling blitt alt mer tydelige, — og de samme livsbetingelser vil bli å finne i enhver økonomisk ordning. Billedet er tilsynelatende forskjellig, men forskjellen fremkommer alene av den kjensgjerning at livsbetingelsene kan arrangeres og grupperes på forskjellig vis. Denne gruppering avhenger av den mer eller mindre fullkomne rettferdighetssans og barmhjertighet som billedet i sig selv gir uttrykk for.

Der finnes en kristen økonomisk metode, men jeg tror ikke at noen epoke i økonomiens historie kan gjøre fordring på privilegiet å ha realisert tilfulle dette ideal. Jeg tror at enhver periode hadde sine uoverensstemmelser. Det var tider da menneskene nærmet sig idealet, og atter tider da de fjernet sig fra det.

Ennskjønt vi har gjort bekjentskap med en grusom og ukristelig kapitalisme, må vi dog ikke tro at socialismen vil kunne bringe oss frelse utelukkende fordi socialismen fordømmer og bekjemper kapitalismen. Socialismen er ikke mindre farlig, ti den kan også bli grusom og ukristelig.

Hele menneskeslektens veiledende lys.

Hvad blir da vår plikt under disse omstendigheter?

Det forbigangne er gitt oss forat vi måtte dra lærdom derav for fremtiden. Vi må hverken tro på tilbakevenden av de samme omstendigheter, eller på de magisk gjentatte perioder. Vi må granske historiens ånd og de lover som finnes optrukne i fortiden. Disse lover sier oss:

Hold dig ferdig for enhver lovende vei som fører opad.

Like siden Gud åpenbarte sig for menneskeslekten, like siden Kristus kom til jorden og bragte lyset, forat det skulde lyse, like siden den guddommelige fakkell begynte å bæres ned gjennom århundrene, har det vært menneskets plikt å holde den brennende. Vi har ikke lov til å la den brenne under en skjeppe. Dette lys skulde oplyse menneskelivets hele virkekreds i forening med våre dages sociale og økonomiske problem. Vi må ikke frykte litt trekk, og fremfor alt må vi ikke tvile på dets lysende kraft.

La oss ta oss i vare for å anvende andre lys som intet har felles med de flammer som utspringer av Kristi Hjerter, ti disse andre lys tar sin innbildte kraft fra den utålmodige uro og det lett motløse menneskehjerte.
(Fra «Universe»).

Hoc fac et vives.

Biskop Clut var på reise i Europa. Han drog gjennom Frankrike og søkte sterke menn med faste hjerter for Mackenzie misjonen.

Hvor han kom, stod troen op, og på Galliens marker samlet han Guds tjenere.

«La dine garn ligge, jeg vil gjøre dig til menneskefisker.»

Og den store apostel fulgte Jesus av Nasaret. Sin misjon tro gikk biskopen i Simon, Petrus's spor.

Han behøvde kraftigere arbeidere for å bygge Herrens hus ved jordens grenser.

Han behøvde tapre sjeler for å omvende de fattige. Og han var kommet til Frankrike for å hente dem.

I landskapet Armorika, i Bretagnes hedelandsbyer, hvor blomsterduften stiger op med klokkeklangen, er høsten alltid rik.

Clut gikk forbi. Da stod den unge seminarist Lecorre op og fulgte ham

Og idag venter Lecorre i «Forsynets» Kirke — som i fattigdom ligner Bethlehems stall.

Han har tilbragt natten i bønn og angst og spurt henne som omvender de vantro om han er verdig til å være hennes tjener.

I skuret der tjener som værelse og hvor før biskop Grouard og biskop Grandin har sovet, kneler han ydmykt for korsets fot.

Endelig begynner det å gry av dag, en septembermorgens bleke og kolde gry.

Velærverdige pater Petitot, som er på vei til Good Hope, er kommet for å assistere.

«Kom kjære!»

Den fattigslige kirke er festlig smykket med papirguirlander og små faner.

Biskop Clut celebrerer. De grå søstre og barnehjemsbarnene synger innvielsessangen.

Armod, kyskhed, lydighet, og utholdenhet er de fire løfter som skal lede hans liv.

Biskopen har satt kalken foran tabernaklet. Nu kneler han på alterets nederste trin og istemmer Veni Creator Spiritus.

Apostlene fortalte om Guds under i forskjellige tungemål. De som bøier sig for Dig, Herre, i denne fattige bortgjemte kirke under Polarkretsen, er apostler efter Ditt hjerte. De har måttet lære sprog som var dem fullstendig fremmed for å kunne bringe Ditt ord til Dine fattigste lam.

Lecorre ber Den Helligånd om sjelekraft til sin uforanderlige beslutning.

Efterat Evangeliet er lest, tar biskopen maniplen av sig og holder en tale til kandidaten.

Han kjenner ham. Han har selv hentet ham fra Vannes da han var subdiakon. Han har viet ham til prest. Han skal opta ham som oblat. Men har nu også oblaten vel overveiet hvad han står i begrep med å gjøre? Er han sikker på sitt hjerte. Har han kallets nåde?

Og da biskopen har kommunisert, trær Lecorre fremført av P. Petitot. I høire hånd holder han en brennende kjerte, sinnbilledet på sin glødende tro, i den venstre oblasjonsformelen som han selv har skrevet.

Og mens celebranten holder den Hellige Hostie over ciboriet og tre ganger gjentar: «Dominus non sum dignus», leser den unge misjonær formelen:

«I vår Herre Jesu Kristi navn, i nærvær av den Allershelligste Treenighet, den Allershelligste Jomfru Maria, alle engler og hellige, i nærvær av mine her forsamlede brødre, og for Eder Høiærverdige Pater, som trær istedenfor generalprien,

Jeg August Lecorre, lover Gud evig armød, kyskhed

og lydighet. Likså sverger jeg og gjør det løfte til døden å forbli i «Den allershelligste og uplettede jomfru Marias misjonsoblats hellige institutt og kongregasjon», så sant hjelpe mig Gud. Amen.»

P. Petitot legger derefter formelen på alteret. Efter messen velsigner biskop Clut oblatkorset og «Den uplettede Undfangelses» Skapular og gir den nye oblat ordensregelen og sier: «Hoc fac et vives — gjør dette så skal du leve.»

De grå søstre, barnene, indianerne og mestizene synger foran det utstilte Allershelligste Sakrament, Te Deum og Tantum Ergo. Mens biskopen gir velsignelsen med monstransen — allmaktens sol — bøier de tilstedeværende sine hoder. De bøier sig lik aks for vinden.

Guds ånd svever over dem. Gud som har forlatt sin Fars høire hånd for å bringe glede og trøst til sine utvalgte.

Efter ceremoniens slutt trær biskop Clut frem.

«Er De tilfreds, Pater?»

«Å, Monsignore.»

«Nu, hvis De ønsker at disse barn skal kunne feire Deres oblasjon, må De straks komme med mig.»

Og ført av hundene drog de 64 kilometer på ski for å fiske under isen så meget at de ikke skulde sulte.

I «Forsynets» misjon lever man fra hånd til munn, både de grå søstre, barnene, oldingene og indianerne.

Denne misjons historie kunde skrives med tårer. Ti helt fra den tid misjonærene bygde huset har alltid hungerens spøkelse stått for døren.

Louis Roquette.

BISKOPENE I MIDDELALDERENS OSLO

Et lite omriss av Oslo bispestols politiske historie.

Av ELLEN FAABERG.

II.

Den næste biskop er kannikken Jon. Som biskop hadde han og domkapitlet en strid med dominikanerklostret om en tomt i byen. De må ha vunnet saken, for like efter er klostrets økonomi i en dårlig forfatning. De må selge en forgylt kalk til provsten ved Maria-kirken for å kunne skaffe mat til brødrene og for å kunne sette klosterbygningen i stand.

Den eneste biskop, som ved siden av Nicolas Arneson, raker op over de andre er biskop Eystein Aslaks-son, 1385—1494. Han var en meget lærd mann og har sikkert studert i utlandet. Mens biskop Jon levde blev han utnevnt til biskoppelig coadjutor og officialis,

og ved biskopens død blev han straks valgt til biskop og reiste til Rom for å bli innviet. Da han kom tilbake til Oslo det følgende år, tok han ivrig fatt på sitt store arbeide. Han begynte næsten straks å samle materiale til sin store jordebok «Røde Bok». Paven utnevnte ham til generalkollektor av de pavelige inntekter i Norge. Da han i 1405 blev sendt av dronning Margrethe til England for å forhandle om Erik av Pommerens giftermål, imponerte han alle ved sitt kjennskap til fremmede forhold, og han opnådde anseelse som en fremragende geistlig. Ellers deltar han i alle politiske begivenheter som fant sted i Norge i hans tid, og

Margrethe benytter ham til mange politiske misjoner.

Men først og fremst er han kirkens mann. I domkirken stifter han Hellig Legems alter og oppretter et nytt gilde til ære for Kristi Legeme. Han tar sig av pilegrimskapellene og skaffer stiftets kirker pavelige privilegier, og ikke minst beskjeftiger han sig med den kirkelige lovgivning i sitt bispedømme.

Da han døde valgte domkapitlet den senere så berkjente erkebiskop Aslak Bolt. Men Margrethe likte ikke valget og fikk paven til å forkaste det. Aslak Bolt blev forflyttet til Bergen, mens bergensbiskopen den danske Jacob Knudssøn blev biskop i Oslo. Biskop Jacob har vært en mann som Margrethe ofte benyttet til politiske hverv, så det er vel mest av politiske grunner at hun ønsket ham som biskop i det mere centrale Oslo. Han stod sig ikke noe godt med sitt domkapittel, men forsøker selv å komme i et bedre forhold til det. Kong Erik sender ham som sin gesant til England. I det hele ser det ut til at han har vært en dyktig biskop. I 1420 blev han etterfulgt av en annen dansk mann, Jens Jacobssøn, som hadde vært kong Eriks kansler, og det fortsetter han å være efter at han er blitt biskop. Han var ofte fraværende fra sin bispestol, og opholdt sig mest hos kongen i Danmark, og her spiller han en stor rolle. I denne tid da Oslo var så godt som uten biskop, er det domkapitlet ved Hallvardskirken som fører styret. Av og til kom biskop Jens til Oslo enten for å visitere eller delta i viktige forhandlinger.

Under ham bryter Amund Sigurdsson Bolts opprør ut. Nordmennene begynner å bli forbitret over alle de fremmede menn som kongen innsetter på alle tillitsposter. Det ser ut til at reisingen i første rekke er rettet mot biskop Jens. Bevegelsen begrenses til hans bispedømme og Amund Sigurdsson Bolt tar bispegården. Ved forliksmøtet i 1437 søker man å få biskop Jens avsatt som biskop. Da det ikke lykkes, sørger de imidlertid for at det blir utnevnt en kansler. Samme år kommer biskopen til Oslo, men misnøien mot ham har ikke lagt sig. Derfor blir han der ikke lenge, men reiser bort og kommer ikke tilbake før i 1443, og da ser det ut til at han har holdt sig i ro i Oslo resten av sitt liv. Under striden om kongevalget mellom den svenske Karl Knuttsson og den danske Christiern av Oldenburg, tar biskop Jens helt og holdent parti for Christiern. Karl Knuttsson blir kronet av erkebiskop Aslak Bolt i Nidaros domkirke, men han makter ikke å ta Akershus, og noen måneder efter sitter Christiern fast på Norges krone. Foreningen med Danmark er begynt.

Efter at der i 45 år har sittet danske menn på Oslo bispestol, får vi igjen en nordmann i 1453, Gunnar Holk, 1453—1483, som hele sitt liv spilte en stor rolle som en av de mest fremtredende menn i landet. Han sluttet sig til Christiern og fulgte med ham til kroningen i Nidaros i 1450. Kongen har satt stor pris på ham, og ofte finner vi ham i Danmark. Det var også med kongens ønske at han blev biskop av Oslo. Han deltok ofte i rådsmøter utenfor Norges grenser, men som regel har han residert i sin biskopstad, og vært en flittig visitator.

(Forts.)

VARIA.

70 år.

Det meddeles Redaksjonen:

Imorgen, 21. august, fyller frk. *Julie Fallize* 70 år. Som ganske ung fulgte hun, den yngste i familien, sin eldste bror, som blev utnevnt til Apostolisk prefekt, til Norge. 35 lange år har hun virket med glede men også med store opofrelser i den norske misjon. Misjonens «mamma» blev så hennes hederstittel, ti hun sørget som en mor for prestene. Det var især opmuntrende for de unge prester som jo måtte føle sig fremmed til å begynne med i et annet land. Det er sikkert mange som vil huske på henne idag især i sine bønner. Ti frk. Julie har vunnet en hel skare venner og mange berkjente her i landet. Og de vil nok sende henne en vennlig tanke til Ite-Litho-klostret i Luxemburg, hvor hun har tatt ophold for resten av livet. Med mange hilsener og lykkønskninger og især hjertelig takk.

Rom.

Under sitt besøk i Rom er *Dr. Brüning* og *Curtius* blitt mottatt av Paven i høitidelig og privat audiens. *Dr. Brüning* var ledsaget av *Dr. E. Meyer-Rodehuser*. Før audiensen avla begge statsmenn et besøk hos Kardinal Pacelli, Pavens Statssekretær.

St. Bernhardsmunkene.

Endel av patrene fra det berømte St. Bernhardskloster vil flytte til det tibetanske høiland. Paven har gitt samtykke til det. Det nye bosettelsessted er passovergangen mellom Namtsjoe og Giamanutsju-dalene. Namtsjoe og Giamanutsju er to utløpere av de store indiske elver Mekong og Saloen. Snestormene er der

meget heftige og krever hvert år mange menneskeliv. St. Bernhardskloster blev i 962 stiftet av den Hl. Bernhard av Menton *), erkediakon i Aosta. Efter ham er også de to Alpepasser (Lille Sankt Bernhard og Store Sankt Bernhard) blitt opkalt.

I Vera Cruz (Meksiko)

har det vært voldsomme anti-klerikale tumulter i juli måned. Det blev satt ild på fire kirker og den ene brente helt ned. I en annen kirke, hvor det var en barnegudstjeneste, trengte en bande inn og drepte presten, som stod foran alteret.

Fra Feriekolonien.

Neppe var det siste «telegram», som meldte strålende solskinn, herlig sommervarme, over Lierbanen blitt sendt til hovedstaden, før vi fikk striregn, øsregn og i beste fall opholdsvær. «Tiden som fulgte» var hvad temperaturen angår sur og sørgelig, så badningen måtte helt og holdent innstilles. Men guttehjertene var hverken sure eller sørgelige, tvertimot, som sedvanlig, muntre inntil det ville, så at man bestandig kunde være forberedt på små uhell, som da heller ikke uteblev. Husapoteket viste sig å være uundværlig, og vi sparte ikke på jodd, borvann og gazbind. Mest avholdt var dog det siste. «Røverne» likte nemlig å ha noen tydelige «minnesmerker» når de kom ut av huslægens hender, og med glede tok han hensyn også til disse litt merkelige ønsker. Av dette må dog ingen konkludere at feriekolonien var blitt til et slags miniatuurhospital, langtifra. De små uhell viste bare at det var en riktig gutte-koloni som hadde slått sig ned på Valstadhaug. Også derved fikk de stål i ben og arme, ti det var mest disse lemmer som blev satt på prøve. — I våre forrige etterretninger glemte vi å meddele at vi under regntiden om dagen også benyttet en liten stund til sang-undervisning. Foreldrene må derfor ikke være forbauset når guttene efter sin hjemkomst skriker litt mer enn før. — De siste dagers rekordtur var bestigningen av Hørtekollen, omtrent 480 m. høi. Det var en hård tårn, især da vi (Gud skje lov) hadde mistet stien som kunde ha ført oss forholdsvis lett oppover. Over bratte løse stenlag klatret vi som klippegjeter mot det mektige fjellbryst. Det var en anstrengende og spennende tur, især for de største som var belesset både med en tung ryggsekk og spenn eller kaffekjel. Redselen for nedrullende

*) Denne helgen må ikke forveksles med den navnkundige Bernhard av Clairvaux, slik som dr. Harry Fætt gjør det i sin bok «Historien og Livet».

En munter klynge.

stenblokker hadde vist sig uberrettiget. En jubel steg opp da alle hadde nådd den gamle fjellkoloss's hårde hode. Den middag spiste vi vårt brød og drakk vi den deilige kaffe ikke bare i vårt ansikts, men i hele vårt legemes sved, tross den kolde dusj som regnet skaffet oss. Efter å ha moret oss med spill og sang og nydt de herlige utsikter over fjord og land, begynte vi tilbake-marsjen, denne gang for sikkerhets skyld langs den først så foraktede sti. Denne tur vil uten tvil høre blandt guttenes uforglemmelige minner.

Så kom feriekolonien sine siste dager. Torsdagen, den triste avskjedsdag, kom altfor fort. Hvor gjerne vilde vi alle ha lagt en uke til den herlige tid som vi der hadde tilbragt, men «es ist bestimmt in Gottes Rat das man von alles was man hat muss scheiden, ja scheiden»!! Pakningen foregikk i gutte-tempo og guttensøisomhet — uvilkårlig da vi så på det hele var det som om vi allerede hørte foreldrenes sukk ved utpakningen av dette virvar! Om middagen lot alle sig veie og resultatet var ikke så verst. Med undtagelsen av en hadde alle lagt på sig, fra en halv til tre kilo. Og dette til tross for den hyppige badning i Holsfjordens kolde vann og alle strabadser på mark og fjell.

Klokken 15½ em. kjørte rutebilen vår glade flokk i retningen av Oslo igjen. Da vi kom ved St. Halvardsklostret blev en siste ovasjon, en siste «Hurra-salve» bragt til St. Fransiskus-Xaveriussøstre som hadde samlet sig langs veikanten for å si farvell til oss. — To timer senere stod vi igjen foran St. Halvards prestegård, Urtegt. 29, hvor den endelige avskjed fant sted. Det var slutt for i år med feriekolonien sine saligheter. På alle barnenes vegne en opriktig og varm takk til alle som på en eller annen måte har vært med på å skaffe dem disse sorgløse, uforglemmelige dager som all sund ungdom av og til trenger. Av dem må «fremtidskrefter vokse frem» og i den mening var heller ikke disse dager blottet for det rette alvor.